

**Централізована бібліотечна система для дітей міста Львова
Відділ інновацій, маркетингу і перспективних технологій**

Рекомендаційний показчик

«Зона відчуження: 25 років потому»

(До річниці Чорнобильської трагедії)

Львів - 2011

*Дозиметром не виміряєш дози
Тотального спустошення душі...
Ліна Костенко*

26 квітня 1986 року за 110 км від Києва, майже в центрі Європи, сталася найбільша техногенна радіоекологічна катастрофа ХХ століття – аварія на четвертому енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції. Медичні, радіобіологічні, соціальні, історико-культурні та економічні проблеми, спричинені нею, не мають аналогів у світовій історії. Вони досі нагадують і, на жаль, ще довго нагадуватимуть про себе. Прикро, але з самого початку і до 1991 року дані про Чорнобильську катастрофу мали гриф секретності, який поширювався не тільки на документи, а й на розповіді людей – учасників та свідків цих подій. На жаль, ще й сьогодні світова громадськість не має достатнього уявлення про всі аспекти катастрофи. Погляди на причини й наслідки катастрофи наших та іноземних спеціалістів різняться, багато питань залишилися спірними й до кінця не вирішеними. Навколо чорнобильських подій виникло чимало міфів, перекручень, домислів. Виявлені наслідки катастрофи повною мірою ще не усвідомлені, але вони здатні викликати зростання захворювань і генетичних порушень. Чорнобильська катастрофа спонукає нас бути пильними, примушує людство замислитися – що саме нам дає науково-технічний прогрес.

***Пам'ятник пожежникам - ліквідаторам аварії
на Чорнобильській АЕС***

Документальні та літературно-художні видання

Алексієвич, С.О. Чорнобиль: хроніка майбутнього [Текст] / С.О.Алексієвич; Пер. з білорус. та післямова О.Забужко. - К. : Факт, 1998. - 194 с.

Художньо-документальне дослідження тих психологічних та гуманітарних наслідків Чорнобильської катастрофи, які досі перебували поза громадською увагою. Шляхом опитування людей різних поколінь і професій, у чию долю так чи інакше увійшов Чорнобиль, автор зображує картину «посткатастрофічного» суспільства, що не залишить байдужим жодного читача.

"Чорнобильська молитва" опублікована в новій авторській редакції, з додаванням нового тексту, з відновленням фрагментів, виключених з колишніх видань з цензурних міркувань.

Барановська, Н.П. Чорнобильська катастрофа в публікаціях [Текст] / Н.П.Барановська. - К. : Ін-т історії України НАНУ, 2004. - 207 с.

До огляду публікацій про найбільшу техногенну катастрофу ХХ століття увійшли матеріали різних напрямів. Окрему увагу приділено зарубіжним публікаціям та ресурсам Всесвітньої інформаційної мережі Інтернет.

Біль і тривоги Чорнобиля [Текст] / упоряд. Ю.В. Сазонов. - К. : Київська правда, 2006. - 288 с.

Книга "Біль і тривоги Чорнобиля" – колективна розповідь про найбільшу техногенну катастрофу в історії людства, з часу якої минуло вже два десятки літ. Автори, що були безпосередніми свідками і учасниками ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, діляться своїми спогадами про тривожні для України й усього світу дні весни і літа 1986-го.

*** Вірина, Л.А. Тієї вогняної ночі [Текст] : Чорнобильська оповідь / Лідія Вірина. – К. : Молодь, 1989. – 192 с. : фотоіл.**

Знаком «*» позначено видання, наявні у фонді ЦБС для дітей

У книзі розповідається про лейтенанта пожежної частини – Володимира Правика, який був одним з перших ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС.

Вогонь Чорнобиля. Книга мужності й болю [Текст]: (Літопис Чорнобильської трагедії у документах, фактах та свідченнях самовидців). - К. : Альтернативи, 1998. - 574 с.

Видання про героїчну і водночас трагічну участь пожежників у ліквідації аварії на Чорнобильській атомній електростанції. До видання увійшли документи та свідчення очевидців.

**** Губарев, В.С. Зарево над Прип'яттю [Текст] : записки журналіста / В.С.Губарев. - М. : Мол. гвардія, 1987. - 239 с. - (Эврика).***

Книга письменника і журналіста Володимира Губарева розповідає про аварію на Чорнобильській АЕС.

Губарев, В.С. Страсти по Чернобылю [Текст] / В.С.Губарев. - М. : Алгоритм, 2011. - 368 с.

Простіше за все цю книгу можна було назвати збіркою інтерв'ю з ключовими учасниками Чорнобильських подій від квітня 1986-го до наших днів - медики, атомники, фізики; вчені і практики, керівники і виконавці. У кожного свій погляд на ті події. Але це не збірка інтерв'ю, а спроба зібрати різноманітні і різномасштабні елементи мозаїки інформації про цю подію та донести їх до читача. Тут автор виступає посередником-провідником між читачем і фактами, теоріями, гіпотезами і думками, позначаючи свою присутність тільки вступними словами і короткими роздумами та спогадами.

Гудов, В.А. Г93 731 спецбатальон [Текст] / В.А.Гудов. - 3-е изд., перераб. и доп. - К. : Издательско-полиграфический центр "Киевский университет", 2009. - 167 с.

У цій книзі - спогади ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС 1986 року. Найнебезпечнішу і важку роботу довелося їм виконувати, що б заглушити вибухнувший четвертий реактор, знизити рівень радіації. Вони зробили великий подвиг - за сім місяців після вибуху прибрали тонни радіоактивного сміття та ґрунту, дезактивувавши площу

всередині і навколо реакторів, знизивши радіоактивний фон у десятки і сотні разів. Завдяки виконаній роботі, відселення людей обмежалося 30-кілометровою зоною.

Гурьянова, Л., Васильєв, Д. Мертвая зона. Города призраки [Текст]: (записки Сталкера) / Л.Гурьянова, Д.Васильєв. - М. : Вектор, 2006. - 83 с.

Міста Прип'ять і Чорнобиль сумно відомі в усьому світі. Мало кого зможуть залишити байдужим розповіді про долі людей, які відразу позбулися всього, що у них було: будинків, роботи, налагодженого життя. І якщо про трагедію Чорнобиля та Прип'яті вже багато сказано, то про існування інших мертвих міст більшість людей навіть не підозрює. Колишні жителі покинутих міст і селищ створюють свої сайти в Інтернеті, намагаються спілкуватися, підтримувати стосунки, але більшість з них життя розкидало по всій країні, а деякі з них виїхали за кордон. І часто їх об'єднують лише спільні спогади, якими вони намагаються поділитися.

**** Гуцало, Є. Діти Чорнобиля [Текст] / Є.Гуцало. - К. : Соняшник, 1995. - 104 с.***

Трагедія Чорнобиля – основний зміст цієї книги. „Україна після атомної катастрофи 1986 р. стала скорботною чорнобильською матір'ю для українського народу, і весь світ живої природи став її невинною жертвою”. Книга „Діти Чорнобиля” – це правдиві розповіді про трагічне буття юних героїв – уже після Чорнобиля.

**** Даєн, Л.А. Чорнобиль – трава гірка [Текст] : док. повість / Леонід Даєн. - К. : Веселка, 1988. - 176 с. : іл.***

Документальна повість про начальника воєнізованої пожежної частини Чорнобильської АЕС Леоніда Петровича Телятнікова і його товаришів – пожежників, які вночі 26 квітня 1986 р. першими вийшли на поєдинок з вогняною стихією і загасили пожежу на станції.

Дзись, Г.В. В епіцентрі людської біди [Текст] / Г. В. Дзись. - К. : АртЕк, 2003. - 207 с.: іл.

У книзі описані люди, яких вже немає серед живих, їх справи, завдяки яким мільйони українців зітхнули з полегшенням і надією. Все

це було насправді. Мало хто зараз пам'ятає, що радіаційна хвиля була зупинена ціною життя багатьох людей.

*** Драч, І.Ф. Чорнобильська Мадонна [Текст] : (поема) / І.Ф.Драч // Лист до калини. - 2-ге вид., допов. - К. : Веселка, 1994. - С. 246-286.**

І у назві поеми, і в образі солдатської матері, босі сліди якої бачимо біля саркофага (там вона шукає свого сина, який став жертвою атомної стихії); і в образі хрещатицької мадонни – молоді божевільної жінки, яка, мов привид, бродить по київських вулицях з лялькою чи мертвою дитиною на руках; і селянської мадонни, і в збережених іменах, фактах, розповідях учасників ліквідації аварії звучить вимога відповідальності перед совістю, перед людством за погублений світ.

Дятлов, А.С. Чернобыль. Как это было [Текст] / А.С.Дятлов. - М. : Научтехлитиздат, 2003. - 192 с.

Мемуари Анатолія Дятлова, заступника головного інженера Чорнобильської АЕС з експлуатації, який здійснював загальне керівництво роботами на 4-му енергоблоці, під час проведення яких сталася аварія, і відразу після цього керував діями персоналу щодо можливого обмеження її наслідків.

У мемуарах докладно описано всі події аварії та налізуються її причини. Цей «погляд зсередини» безпосереднього учасника і свідка подій дуже цінний як джерело інформації, оскільки містить багато деталей, за якими можна судити про її достовірність та об'єктивність, незалежно від позиції автора, що не збігається з офіційною (на той момент) версією причин аварії.

*** Загреба, М. Пропусти Чорнобиль крізь серце [Текст] : [фотокнига] / М.Загреба. - К. : ТОВ "Спалах", 2002. - 120 с.**

Ця фотокнига – данина пам'яті журналіста, ліквідатора, учасника історико-культурної експедиції Мінчорнобиля України Михайла Загреби.

Захоплива розповідь про мальовничий древній поліський край, убитий радіацією, примушує читача поглянути на чорнобильську катастрофу не тільки як на техногенну, але й під іншим кутом зору –

гуманітарним, і замислитись над тим, що ми втратили в історичному, культурному, природничому та мистецькому значеннях: до аварії на Поліссі зберігалися, як ніде в Україні, найдавніші звичаї, традиції культури та побуту слов'ян.

Правдиву, емоційну оповідь Михайла Загреби ілюструють його фотографії - адже автор відомий як талановитий фотожурналіст.

Карпан, Н.В. Чернобыль. Месть мирного атома [Текст] / Н.В.Карпан. - М., 2006. - 566 с.

Книга містить історію розвитку атомної науки і техніки, від створення атомної бомби до трагедії на Чорнобильській АЕС.

Кейсевич, Л.В. Записки врача-ликвидатора [Текст] / Л.В.Кейсевич. - К., 1993. - 224с.

У виданні описано події Чорнобильської катастрофи. Автор книги з вересня по жовтень 1986 р. брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС й випробував розроблений ним метод дезактивації людей.

Книга памяти героев-чернобыльцев [Текст] . – Орел : Труд, 2006. - 256 с.

У книзі зібрані різні матеріали: дослідження найбільш відомих вчених, підсумки 20-річної діяльності держави і міжнародних співтовариств з подолання наслідків аварії на ЧАЕС, спогади ліквідаторів та біографії кавалерів ордена Мужності.

Ковалевська, Л. Чернобыль ДСП. Наслідки Чернобиля [Текст] / Л.Ковалевська. - К. : Абрис, 1995. - 328 с.

Незалежне розслідування злочину під назвою “Чорнобиль”, документально і фактично підтверджує аналіз проблем ядерного насильства. Вперше показана динаміка розвитку чорнобильської ситуації з 1986 по 1994 роки з використанням статистично достовірних даних радіобіологічних і медичних досліджень.

Ковалевская, Л.А. Чернобыльский дневник [Текст] : заметки публициста / Л.А.Ковалевская. - К. : Рад. письменник, 1990. - 215 с.

У цій книзі - свідчення очевидців аварії на ЧАЕС у 1986 році, її моральних, соціальних наслідків. Автор, вперше забивши на сполох ще до трагічної катастрофи, аналізує різні аспекти функціонування атомної енергетики в Україні.

Коваленко, А.П., Рисованный, Ю.В. Чернобыль – каким его увидел мир [Текст] / А.П.Коваленко, Рисованный Ю.В. - К. : Молодь, 1989. - 176 с.

Книга розповідає, як закордонні засоби масової інформації висвітлювали події в Чорнобилі.

Костін, І.Ф. Чернобыль [Текст] : (Сповідь репортера) / І.Ф.Костін. - К. : Мистецтво, 2002. - 320 с.

Книга-альбом приголомшує правдивою і широкою розповіддю про найстрашнішу техногенну катастрофу ХХ століття та її жахливі наслідки. Своїми відвертими фотодокументами автор Ігор Костін засвідчує героїзм, громадянську мужність і християнське милосердя людей, які врятували нашу планету від загибелі. Майже весь документальний матеріал присвячено медичним аспектам наслідків аварії та її впливу на людей, тварин і рослини на забруднених територіях України, Білорусії і Росії.

Купный, А. Чернобыль. Живы, пока нас помнят [Текст] / А. Купный. - М. : Золотые страницы, 2011. - 186 с.

Книга складається з 12 спогадів ліквідаторів чорнобильської катастрофи. Вчені, керівники, інженери поділилися з автором своїми спогадами та думками про перші дослідження всередині об'єкту «Укриття», про роботу відокремленого підрозділу "Об'єкт "Укриття"; про сьогоднішні чорнобильські проблеми. Крім того, в кінці книги представлено 16 кольорових фотографій, що показують сучасний стан " Укриття " як зовні, так і всередині. Фотографії унікальні і раніше не публікувалися.

Медведев, Г.У. Чернобыльская тетрадь [Текст] / Г.У.Медведев. - М. : Книжная палата, 1990. - 272 с.

Ця книга - компетентна і правдива оповідь про трагедію, що продовжує хвилювати мільйони людей. Автор - фахівець-атомник,

який працював у свій час на Чорнобильській АЕС і добре її знає, особисто знайомий з усіма основними учасниками подій. За службовим становищем він був присутній на багатьох відповідальних нарадах щодо атомного будівництва. Відразу після аварії Медведєв був відряджений до Чорнобиля і мав можливість багато чого дізнатися по свіжих слідах, побачити своїми очима. Він наводить чимало технічних подробиць, необхідних для розуміння механізму виникнення аварії, розкриває таємниці бюрократичних відносин, розповідає про наукові та конструкторські прорахунки. Центральне місце в повісті – хронікальний опис подій в Чорнобилі у трагічні дні квітня і травня 1986 року. Автор показує поведінку і роль численних учасників драми, живих, реальних людей з їхніми недоліками і достоїнствами, сумнівами, слабкістю, помилками і героїзмом.

*** Мужність і біль Чорнобиля [Текст] : Повість-хроніка, поеми, вірші. - К. : Молодь, 1988. - 176 с.**

Ця книга є даниною пам'яті загиблих, вияву палкої вдячності всім, хто брав участь у ліквідації наслідків аварії і нині працює у зоні Чорнобильської АЕС. Містить повість А. Трегубова „Приборкувачі вогню”, вірші Д. Павличка, Б. Олійника, І. Драча та інших, присвячені тим, хто брав участь у ліквідації наслідків аварії і нині працює у зоні Чорнобильської АЕС.

Об'єкт “Укрытие”. Преодоление [Текст]. - К. : Золоті ворота, 1995. - 120 с.

У книзі міститься інформація про проектування та будівництво саркофага на 4-му енергоблоці Чорнобильської АЕС.

*** Олійник, Б.І. Сім [Текст] : поема / Б.І.Олійник. - К. : Рад. письменник, 1988. – 96 с.**

Цей твір присвячено пам'яті відважних шести пожежників, які самовіддано вступили у боротьбу зі смертю, та кінорежисера Володимира Шевченка, який знімав фільм про спробу людей протистояти найбільшій у ХХ ст. техногенній катастрофі.

Павленко, М., Анисимов, А. Куклы Чернобыля [Фотоальбом] / М.Павленко, А.Анисимов. - К. : Восточная проекция, 2008. - 103 с.

Фотоальбом містить 145 унікальних чорно-білих та кольорових світлин, відзнятих професійним київським фотохудожником Антоном Бородавкою упродовж кількох років у поселеннях, школах, дитсадках та піонерських таборах зони відчуження.

Автором ідеї альбому виступив відомий київський історик, письменник та журналіст Олександр Анісімов, який 15 років присвятив дослідженням наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС. Фотоальбом почав видавничу серію «Зона відчуження».

Паскевич, С. , Вишневский, Д. Чернобыль. Реальный мир [Текст] / С.Паскевич, Д.Вишневский. - М. : Эксмо, 2011. - 224 с.

Найправдивіша і при цьому найнезвичніша книга про чорнобильську зону. Реальний світ без прикрас сенсаційно цікавіше придуманого. Автори, які постійно мешкають в Чорнобилі і вивчають природу явищ, що відбуваються там, розкривають перед нами грані аномальної зони з абсолютно нового кута. Хто і як там живе, що росте і як гине, навіщо приїжджають сталкери і чому їх ділять на ігроманів та здобувачів. Невигадані історії закритої зони, подробиці аварії від найавторитетніших сучасних авторів на чорнобильську тематику.

Скляр, В.Ф. Завтра был Чернобыль. Заметки очевидца [Текст] : док. повесть / В.Ф. Скляр. - М. : Родина, 1993. - 256 с.

Нотатки людини, яка пройшла всі найнебезпечніші дні біля тієї межі, що могла стати фатальною. Висновок автора про збитковість АЕС, підкріплений разючими фактами, охолодить багато гарячих голів, завзятих захисників плутонієвого виробництва та атомної бомби.

Сталкери [Текст] : документальна повість / Грінніс Україна. - К. : А. Л. Д., 1996. - 52 с.

Сьогодні, з відстані часу, який проминув з квітня 1986-го року, стало очевидним те, що викликало суперечки серед фахівців десять років тому, а саме, кількісні та якісні показники масштабів ядерної катастрофи, що сталася на ЧАЕС. Чорнобильська катастрофа стала наочним прикладом для всього населення Землі, прикладом ситуації, коли "великі інтереси" великих політиків відкидають на задній план "маленькі інтереси" звичайної людини.

Тараканов, Н.Д. Чернобыльские записки, или Раздумья о нравственности [Текст] / Н.Д.Тараканов. - М. : Воениздат, 1989. - 208 с.

Заступник начальника штабу Цивільної Оборони СРСР, начальник оперативної групи штабу ЦО з 27 квітня 1986 р., генерал-майор Тараканов М.Д. розповідає про героїзм воїнів Збройних Сил під час ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Фантом [Текст] : (сборник документальных и художественных произведений о трагических событиях на Чернобыльской АЭС) . - М. : Мол. гвардия, 1989. - 239 с., ил.

Збірник знайомить із спогадами, оповіданнями, документальними повістями, а також із п'єсою про трагічні події на Чорнобильській АЕС в квітні 1986 року

***Черненко, А.Г. Владимир Правик [Текст] / А.Г.Черненко. - М. : Политиздат, 1988. - 143 с.**

Про лейтенанта Правика Володимира Павловича, начальника караулу ВПЧ-2 з охорони ЧАЕС. Правик та його команда, перші, хто прибув на місце аварії на Чорнобильській АЕС, знаходилися серед смертоносної радіації 1 годину і 20 хвилин, і не помітили, як вчинили подвиг.

***Чернобыль. Дни испытаний [Текст] : книга свидетельств / сост. В.Г. Шкода. - К. : Рад. письменник, 1988. - 509 с.**

Ця книга – збірник документальних, публіцистичних і художніх творів письменників і журналістів, котрі розповідають про те, як спільно долав наш народ тяжкі наслідки аварії на ЧАЕС, мужньо і самовіддано боровся з грізними силами атома, що вийшли з-під контролю.

Чернобыльская катастрофа [Текст] : (историография событий, социально-экономические, геохимические и медико-биологические последствия) / под ред. В.Г. Барьяхтара. - К. : Наук. думка, 1995. - 558 с.

Ця монографія є працею вчених і спеціалістів багатьох організацій і закладів України, що брали безпосередню участь у

ліквідації аварії, а потім здійснювали практичні заходи і наукові дослідження, спрямовані на пом'якшення її наслідків. Особливий інтерес становлять дані про біологічний ефект постійного сполучення внутрішнього і зовнішнього впливу радіації на живі організми. Подано аналіз факторів, що впливають на стан здоров'я різних верств населення.

*** *Чернобыльский репортаж: [Фотоальбом] / Худ.-сост. Н.Д. Еремченко, Ю.Г. Новиков; Спец.фотосъёмка И.Ф. Костин., В.А. Зуфаров. - М. : Планета, 1988. - 154 с.***

Цінні фотодокументи, зроблені Ігорем Костінім. Він був єдиним фоторепортером, який опинився поблизу реактора під час вибуху. Його серія «Трагедія Чорнобиля» здобула нагороду «Уорлд-прес-фото» в Амстердамі.

Чернобыльцы. Книга памяти. 1986-2000 [Текст] / сост. В.Г.Шкода. - К. : Золотые ворота, 2001. - 208 с.

Книга містить документальні матеріали, перелік працівників станції, які загинули під час трагедії, списки людей, померлих внаслідок впливу радіації.

Чернобыль – поруч [Фотоальбом] : (ейфорія, катастрофа, подолання, пустка, пам'ять) / Заг. ред. Б.Патона. - К. : Дніпро, 2000. - 198 с.

З фотодокументами про найстрашнішу техногенну катастрофу ХХ століття, про трагедію на Чорнобильській АЕС і її жахливі наслідки, ви зможете ознайомитися, переглянувши цей фотоальбом.

*** *Щербак, Ю.М. Чернобыль [Текст] : документальна повість / Ю.М.Щербак. - К. : Дніпро, 1989. – 224 с.***

Повість Ю. Щербака носить документальний характер - це зібрані магнітофонні записи учасників ліквідації аварії і жертв атомної стихії. Відома журналістка Любов Ковалевська, пожежник Леонід Телятников, голова Прип'ятського міськвиконкому Олександр Єсаулов, електронник Юрій Бадаєв, водій Григорій Хміль – всі вони по-своєму передають пережиту трагедію. До збірки входять спогади,

документальні повісті, оповідання, п'єси про трагічні події на Чорнобильській АЕС у квітні 1986 р.

Своє завдання Ю. Щербак вбачав у тому, щоб передати мужність людей у поєдинку зі смертю й по-філософськи осмислити долю, позначених Чорнобилем, і тих, хто далі йтиме у технологізовану цивілізацію.

Есаулов, А.Ю. Чернобыль: летопись мертвого города [Текст] / А. Ю. Эсаулов. - М. : Европа, 2006. - 116 с.

Як видати підйомні гроші евакуйованим людям, як використовувати кинутий транспорт всередині зони, як налагодити харчування сотень людей, які виконують службовий обов'язок, коли ці дії жодним чином не вписуються в звичайні канцелярські процедури? Есаулов розповідає про це і буденно, і з відтінком щирого подиву: зробили все, що можна було зробити. І не без гіркоти - їм забули сказати спасибі.

****Яворівський, В. Марія з полином у кінці століття [Текст] / В.Яворівський. - К. : Рад. письменник, 1988. - 262 с.***

Про драматичні події весни 1986 року в чорнобильській зоні, де тривалий час перебував і автор – відомий український письменник, лауреат Шевченківської премії.

Ярошинская, А.А. Чернобыль. 20 лет спустя. Преступление без наказания [Текст] / А.А. Ярошинская. - М. : Время, 2006. - 656 с.

У новій книзі Алла Ярошинська публікує раніше таємні чорнобильські матеріали: документи Політбюро ЦК КПРС, шокуючі своєю цинічністю листування медичних і партійних чиновників, документи "чорнобильського опору" владі, результати досліджень незалежних вчених. В тій чи іншій мірі від ядерної катастрофи вже постраждали дев'ять мільйонів людей в Білорусії, Україні та Росії. Але число це далеко не остаточне, - Чорнобиль продовжує загрожувати кожному з нас.

Сценарії

* **Бисько, Л. Дзвони Чорнобиля** [Текст] / Л.Бисько // Шкільна бібліотека. - 2007. - № 3. - С. 82-89.

* **Венгер, А. Репортаж із Чорнобиля** [Текст] / А.Венгер // Розкажіть онуку. - 2007. - № 3. - С. 34-36.

* **Вільк, В. Чорнобиль... Трагедія... Пам'ять...** [Текст] : (виховна година-спогад) / В.Вільк // Розкажіть онуку. - 2008. - № 3. - С. 66-68.

* **Вільк, В. Чорнобильська трагедія** [Текст] : (Причини. Уроки. Наслідки) : [класна година] / В.Вільк // Історія України. - 2011. - № 14. - С. 5-11.

* **Гаврилюк, І. Мужність і біль Чорнобиля** [Текст] / І.Гаврилюк // Позакласний час. - 2002. - № 7. - С. 15.

* **Гладченко, О. Білий птах з чорною ознакою** [Текст] / О.Гладченко // Позакласний час. - 2007. - № 3. - С. 28-34.

* **Гріга, О. «Німая печаль на вустах України»** [Текст] : (урок до дня Чорнобильської трагедії за поезією Раїси Котик) / О.Гріга // Дивослово. - 2009. - № 4. - С. 36-37.

* **Ємченко, Л. Чорнобиль не має минулого** [Текст] : (виховна година за книгою Є.Гуцала «Діти Чорнобиля») / Л.Ємченко // Позакласний час. - 2002. - № 7. - С. 13-14.

* **Жаровська, І. Чорнобиль! Ти у моїй крові!** [Текст] / І.Жаровська // Шкільна бібліотека. - 2006. - № 3. - С. 71-81.

* **Земле рідна, понівечена скрипко моя** [Текст] // Позакласний час. - 2005. - № 5-6. - С. 35-44.

* **Крижановська, Н.** «Сльоза омиває душу...» [Текст] : (До дня чорнобильської трагедії) / Н.Крижановська // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2002. - № 15. – С. 1-3.

* **Кучерук, Н.** *І знову дзвенить чорнобильський дзвін* [Текст] / Н.Кучерук // Українська мова та література. - 2007. - Ч. 13-14. - С. 17-20.

* **Методичні рекомендації до відзначення роковин Чорнобильського лиха** [Текст] // Позакласний час. - 2009. - № 5-6. - С. 109-117.

* **На Чорнобиль журавлі летіли...** [Текст] : (вечір-пам'ять) // Позакласний час. - 2010. - № 3. - С.119-121.

* **Оболоник, Т.** *Чорнобильські дзвони* [Текст] / Т.Оболоник // Позакласний час. - 2008. - № 3. - С. 52-56.

* **Прокопенко, Н.** *Чорнобильські уроки* [Текст] : (вечір пам'яті) / Н.Прокопенко // Позакласний час. – 2000. - № 5. – С. 18-23.

* **П'ятикоп, Н.** *Чорнобиль – наша печаль і скорбота* [Текст] / Н.П'ятикоп // Дивослово. - 2006. - № 4. - С. 24-28.

* **Світ про Чорнобиль пам'ятає** [Текст] : (літературний матеріал до виховного заходу) // Позакласний час. - 2007. - № 3. - С. 12-13.

* **Татаринов, М.В.** *Методичні та дидактичні матеріали для проведення у 2011 р. заходів щодо 25-х роковин Чорнобильської катастрофи* [Текст] / М.В.Татаринов, В.П.Сидорчук // Історія та правознавство. – 2011. - № 12. – С. 2-5.

* **Тепліцька, Н.** «Заграв над Прип'яттю» [Текст] : (вечір пам'яті) / Н.Тепліцька // Шкільний світ. – 2003. - № 35-36. – С. 23-29.

* *Титова, А.В. Чорнобиль: трагедія, подвиг, пам'ять* [Текст] / А.В.Титова // Шкільна бібліотека. - 2009. - № 3. - С. 61-64.

* *Титова, А.В. Чорнобильські мадонни* [Текст] : [бібліотечний захід] / А.В.Титова // Шкільна бібліотека. - 2008. - № 3. - С. 63-64.

* *Фіщенко, Н. І гіркота тече полинна...* [Текст] : [Чорнобиль] / Н.Фіщенко // Позакласний час. - 2004. - № 5-6. - С. 117-118.

* *Цап, Л. Реквієм Чорнобилью* [Текст] / Л.Цап // Шкільна бібліотека. - 2008. - № 3. - С. 84-85.

* *Чи знаєш ти, світе, як сиво ридає полин?...* [Текст] // Позакласний час. - 2008. - № 3. - С. 50-51.

* *Що таке Чорнобильська аварія?* [Текст] // Позакласний час. - 2009. - № 5-6. - С. 43-50.

Вебліографія

Битва за Чорнобиль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://video.google.com/videoplay?docid=-131131117457608169#>. – Мова: англійська, російська.

Спеціальний проект «Битва за Чорнобиль» Discovery Channel зібрав величезну кількість ніколи раніше не опублікованих архівних документів, унікальних фото- і відеоматеріалів, і, використовуючи комп'ютерну графіку, крок за кроком реконструював події 25-річної давнини. Глядачі познайомляться із спогадами Михайла Горбачова і останніми дослідженнями екологів і генетиків, що допоможуть оцінити масштаби колосального викиду радіації і його наслідки. Також глядачі побачать шокуючі фотографії Ігоря Костіна - відомого українського фотокореспондента, який віддав своє здоров'я, щоб донести до людей весь жах аварії і розповісти про неї зі всією переконливістю очевидця.

Всеукраїнський часопис для інвалідів Чорнобиля, ліквідаторів, чорнобильян «Пост Чорнобиль» [Електронний ресурс].

– Режим доступу: <http://www.postchernobyl.kiev.ua/>. – Мова: українська, російська.

На сайті архів випусків газети; новини Спілки «Чорнобиль-86»; багато інформації про ЧАЕС.

Горбачев, Б.И. Чернобыльская авария. Причины, хроника событий, выводы [Електронний ресурс] / Б.И.Горбачев. - Режим доступу: <http://n-t.ru/tp/ie/ca.htm>. - Мова: російська

У великій і ґрунтовній статті про причини аварії на ЧАЕС, яку написав Борис Горбачов з Міжгалузевого науково-технічного центру «Укриття» Національної Академії Наук України, добре показано, як дві цілком науково обґрунтовані причини аварії, висунуті у серпні 1986 року і в 1991 році, базувалися, по суті справи, на підтасованих даних, що суперечать ряду документів, показам свідків та фізиці реакторів. Знадобилося багато часу, перш ніж з'явилася нова версія аварії, викладена автором цієї статті.

Державний департамент – Адміністрація зони відчуження [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ic-chernobyl.kiev.ua/>. - Мова: українська.

Збірка документів щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи; Збірник "Проблеми Чорнобильської зони відчуження"; Бюлетень екологічного стану зони відчуження.

Дятлов, А.С. Чернобыль. Как это было [Електронний ресурс] / А.С.Дятлов. - Режим доступу: <http://www.rrc2.ru/book/index.html>. - Мова: російська.

Пропонована книга допоможе читачеві скласти або відкоригувати власну думку про причини катастрофи, правомірність звинувачень оперативного персоналу ЧАЕС, офіційно оголошеного єдиним винуватцем катастрофи. Мова йде про моральний чинник оцінки цієї події, честь і гідність людей, волею долі залучених до цього процесу. Багатьох з безпосередніх учасників вже немає з нами. Але для досі живих свідків аварії, для близьких загиблих, для колективу ЧАЕС оцінка суспільства є важливою.

Информация об аварии на Чернобыльской АЭС и её последствиях, подготовленная для МАГАТЭ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://magate-1.narod.ru/>. - Мова: російська.

Аварія на Чорнобильській АЕС 26 квітня 1986р. стала найбільшою екологічною катастрофою в сучасній історії людства. 25-29 серпня 1986 відбулася конференція експертів МАГАТЕ (Міжнародне Агентство з Атомної Енергії, створене світовим співтовариством, щоб контролювати використання атомної енергії в мирних цілях у глобальних масштабах), присвячена аналізу причин аварії на ЧАЕС та радіологічним наслідкам катастрофи. З доповіддю про причини, наслідки та уроки Чорнобильської катастрофи виступив академік В.А. Легасов. Ця доповідь (INSAG-1) була опублікована в журналі «Атомна енергія» (том 61, випуск 5, листопад 1986р.) під назвою "Інформація про аварію на Чорнобильській АЕС та її наслідки, підготовлена для МАГАТЕ". Додатки до Звіту № 1 (INSAG-1) були зроблені в 1993р. і в документах МАГАТЕ зафіксовані як звіт INSAG-7 (INSAG - International Nuclear Safety Advisory Group - Міжнародний консультативний комітет з ядерної безпеки МАГАТЕ).

Міжнародний чорнобильський радіологічний портал проекту ICRIN [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://chernobyl.info/Default.aspx?tabid=40>. - Мова: англійська, російська, українська.

Проект ООН “Міжнародна науково-інформаційна мережа з питань Чорнобиля” (International Chernobyl Research and Information Network, ICRIN), який фінансується Довірчим фондом ООН з людської безпеки та впроваджується на території України, Білорусії та Росії, розпочав свою діяльність у 2009-му році. Мета Проекту – інформування населення про безпечне проживання на територіях, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, а також адаптація найновішої наукової інформації щодо наслідків аварії до потреб населення, представлення її у вигляді практичних порад. Проект здійснюється зусиллями Всесвітньої організації здоров’я (ВОЗ), Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) та Програми розвитку ООН (ПРООН).

Мир Чернобыля [Електронний ресурс]. - Режим доступа: <http://chernobyl-world.com/>. - Мова: російська.

Будівництво, аварія, сучасний стан ЧАЕС; зона відчуження.

Національний музей «Чернобыль» [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.chornobylmuseum.kiev.ua/index.php?lang=uk>. – Мова: українська, російська, англійська.

Національний музей „Чернобыль”, який відкрився 26 квітня 1992 року, функціонує з метою допомогти людству усвідомити масштаби чорнобильської аварії через долі тисяч людей - її учасників, свідків і жертв; визнати необхідність примирення між людиною, наукою і технологіями, які поставили під конкретну загрозу існування людської цивілізації та самої планети Земля; осмислити уроки трагедії у всіх сферах життя, не дати світові можливості забути ці уроки; стати застереженням поколінням наступного тисячоліття.

Неофіційний Чернобыль [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://stopatom.slavutich.kiev.ua/1.htm>. - Мова: російська, англійська.

Хроніка основних чорнобильських подій; хроніка проведення іспитів на ЧАЕС; сучасна оцінка причин аварії; вірші на чорнобильську тематику.

ООН и Чернобыль [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://chernobyl.undp.org/russian/>. – Мова: англійська, російська.

На сайті представлена інформація про результати співпраці в цій сфері між Організацією Об'єднаних Націй та іншими провідними некомерційними та міжнародними організаціями, а також відомості та ресурси з питань розвитку чорнобильських регіонів.

На сайті розміщені: найбільш повна і оновлена база даних щодо проектів надання допомоги та проведення досліджень у регіоні; Історія участі ООН у ліквідації наслідків чорнобильської катастрофи; повна добірка документів і резолюцій ООН з чорнобильської тематики; новини, що надходять від Координатора ООН з міжнародного співробітництва з чорнобильської проблематики та Національні доповіді країн, що постраждали від аварії.

Проект «PRIPYAT.com» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pripyat.com/>. – Мова: російська, англійська, німецька.

Міжнародний громадський проект PRIPYAT.com заснований в 2004 році колишніми мешканцями міста як неофіційний сайт Прип'яті. На сьогоднішній день - це найбільша в світі онлайн-спільнота, пов'язана з цим містом і Чорнобильською катастрофою в цілому. «Ми боремося за те, щоб Прип'ять була визнана містом-музеєм і взята під охорону. Проект PRIPYAT.com - це місце для всіх, хто любить Місто. Його коротку квітучу молодість, його страшну долю, нинішню самотність і його майбутнє. До тих пір, поки існує сайт, живе і місто Прип'ять».

Сайт пам'яті ліквідаторів Чорнобиля [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://chernobyl-grad.at.ua/>. - Мова: російська.

Хронологія аварії на ЧАЕС, документи, статті, книги, ігри за тематикою Чорнобильської катастрофи, фільми.

Сайт ЧАЕС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.chnpp.gov.ua/>. - Мова: українська, російська.

Документи про аварію, сучасний стан ЧАЕС, фотоальбоми.

Форум Чернобыльской зоны отчуждения [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://pripyat.su/>. - Мова: російська.

На сайті можна дізнатися про Чорнобиль, Прип'ять, зону відчуження, ЧАЕС; дізнатися про комп'ютерні ігри Чорнобильської тематики; прочитати вірші та книги за темою Чорнобиля.

ЧАЕС. Зона відчуження [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://chernobil.info/>. - Мова: російська.

На сайті ЧАЕС «Зона відчуження» зібрано багато інформації, яка так чи інакше, стосується подій, що відбулися в ніч з 25-го на 26-е квітня 1986 року, на Чорнобильській АЕС. Книги про Чорнобиль, відеоматеріали ЧАЕС, фотографії Чорнобиля, міста Прип'ять та інших місць, яких торкнулася аварія на Чорнобильській АЕС. Документальний Чорнобиль, свідчення очевидців, література з теми аварії та багато іншої інформації, що пов'язана з ЧАЕС до і після аварії.

Чорнобиль, Прип'ять, Чорнобильська АЕС і зона відчуження [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://chornobyl.in.ua/uk/>. - Мова: українська, російська, англійська.

Вся інформація і новини Чорнобильської зони відчуження і ЧАЕС; репортажі із експедицій зоною відчуження; природа зони; фото- та відеоматеріали зони.

Чернобыль: обо всем понемногу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://pripyat-city.ru/>. - Мова: російська
Документи, публікації про ЧАЕС; плани та схеми ЧАЕС; журнал судових засідань; фото- і відеоматеріали.

Шигапов, А. Чернобыль, Припять, далее нигде... [Електронний ресурс] / А.Шигапов. - Режим доступу: <http://lib.rus.ec/b/209794/read>. - Мова: російська.

Перед вами - можливо, найнезвичніший з усіх виданих у світі путівників. Він розповідає про те, як їздити туди, куди їздити не треба. Туди, куди добровільно не поїде жодна «розсудлива» людина. Туди, де сталася катастрофа вселенського масштабу, геть відкинувши звичні уявлення про добро і зло. Аварія на Чорнобильській АЕС змінила сформовану систему координат і стала певним Рубіконом для цілої країни.

Фонди допомоги

Благодійний фонд «Прометей» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://prometei.org/>. - Мова: російська, англійська.

Благодійний фонд зареєстрований у 2002 році. Мета фонду: надання допомоги постраждалим під час аварії на Чорнобильській АЕС, нещасних випадків та інших катастроф.

Врачи Чернобыля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.physiciansofchornobyl.org.ua/>. – Мова: російська, англійська.

Гуманітарна громадська організація, зареєстрована в 1990 році в Україні, епіцентрі Чорнобильської катастрофи. Асоціація не отримує фінансової підтримки від жодного уряду або міжнародної

організації. Цим самим вона зберігає свою незалежність в оцінках наслідків Чорнобильської катастрофи та постановці завдань. Членами Асоціації можуть бути громадяни України, іноземні громадяни, які беруть активну участь в її діяльності: лікарі, вчені, представники мас-медіа та інші особи, що сприймають Статутні положення і благородні цілі Асоціації.

Міжнародна благодійна організація «Чорнобиль – Діти Чорнобиля» [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.chornchildren.narod.ru/children.html>. - Мова: українська.

Міжнародна асоціація була створена 1990-го року з метою об'єднання громадян для вирішення питань, викликаних негативними наслідками Чорнобильської катастрофи. Напрямки діяльності організації пов'язані з такими проблемами, як соціальний захист постраждалих та їх оздоровлення. І в першу чергу це стосується найуразливішої категорії населення – дітей.

Фонд Допомоги і Розвитку «Дітям Чорнобиля» [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://www.ccrdf.org/ua/>. - Мова: англійська, українська.

Заснований у 1990 р. після Чорнобильської катастрофи, ФДРДЧ є гуманітарною організацією, що працює задля порятунку та покращення життя дітей в Україні. Основне завдання ФДРДЧ полягає в покращенні якості надання медичної допомоги дітям та вагітним жінкам, шляхом впровадження медичних програм у галузях перинатології, неонатології, педіатричної онкології та дитячої кардіохірургії. ФДРДЧ також працює задля постійного покращення життя дітей-сиріт з фізичними та розумовими вадами. Задля цього реалізуються програми фізичної терапії та забезпечення харчуванням, а також освітні проекти.

Пам'ятник героям-ліквідаторам аварії у Москві (Росія)

Укладач: Мирошниченко В.В., провідний методист ЦБС
Редактор: Мордовенко Е. О., провідний методист ВІМПТ
ЦБС для дітей м. Львова
Відповідальний за випуск: Галушко В.Ф., директор ЦБС для дітей
м.Львова

Рекомендаційний покажчик
«Зона відчуження: 25 років потому»
(до річниці Чорнобильської трагедії)

для учнів 7-9 класів та організаторів дитячого читання